

Tisztelt Lakosság, tisztelt partnerségi szervezetek!

Alulírott Kürti Sándor polgármester Tarhos Község településrendezési eszközeinek módosítása tervdokumentációját az Önkormányzat 10/2017. (IX. 1.) rendelete szerint meghirdetem partnerségi egyeztetésre.

A módosítás indoka az „Alföld kerékpárút” tárgykörben a kerékpárút fejlesztése érinti Tarhos Község közigazgatási területét.

A hirdetményre a közzétételtől számított 15 napon belül a partnerek írásos észrevételt tehetnek

a) papíralapon a Polgármesternek címezve, Tarhos Község Önkormányzatának címére (5641 Tarhos, Petőfi S. u. 29.) történő megküldéssel, vagy

b) elektronikus levélben a jegyzo@murony.hu e-mail címre történő megküldéssel.

Tisztelettel:

Tarhos, 2022. december 15.

Kürti Sándor
polgármester

TARHOS
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVÉNEK
MÓDOSÍTÁSA
ALÁTÁMASZTÓ MUNKARÉSZ

KÉSZÍTETTE:
Tér és Terület Kft.
Gyula, Hajnal utca 25/2.

Alátámasztó munkarész:

Torma Gyöngyi, vezető tervező
SZÉ55, TT-1/04-0135/2006
okl. építészmérnök

Közlekedés:

Moldován Attila
Tkö-01-16645
településtervezési közlekedési szakterületi

Számítógépes feldolgozás:

Benkő Lajos
települmérnök

Gyula, 2022. december hó

Tartalomjegyzék

Előzmények	4. oldal
Jelenlegi állapot	4. oldal
Tervezett módosítás	4. oldal
Közlekedés	5. oldal
Biológiai aktivitásérték alakulása	5. oldal
Örökségvédelem	5. oldal
Mellékletek:	
• Képviselő-testületi határozat	6. oldal
• OTrT	7. oldal
• Békés megye TrT	11. oldal
• A BmTrT övezeteinek való megfelelés	17. oldal

Előzmények

Tarhos Község Önkormányzatának Képviselő-testülete a 74/2022. (X. 27.) sz. határozatában döntött arról, hogy a Magyar Közút Nonprofit Zrt. megkeresésének helyt adva az „Alföld kerékpárút” megépítése érdekében elindítja a hatályos településrendezési tervének módosítását.

A 345/2012. (XII. 6.) Korm. rendelet 1. melléklet 1.8.83. pontja alapján a projekt nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházásnak minősül, így a településrendezési tervmódosítás egyeztetése az egyszerűsített eljárás szabályai szerint történik.

A 2/2005. (I. 11.) Korm. rendeletnek megfelelően megkeresésére kerültek a környezeti vizsgálat elkészítésében illetékes államigazgatási szervek. Nyilatkozataik értelmében környezeti vizsgálat elkészítése nem szükséges.

Jelenlegi állapot

A község hatályos településszerkezeti tervében a jelenleg tervezett kerékpárút mint tervezett kerékpárút szerepel a 4234 jelű országos út területén.

A hatályos szabályozási tervben is szerepel a tervezett kerékpárút jelölés azonosan a szerkezeti tervei jelöléssel. A közút területe a szabályozási tervlapon Köu-2 övezeti jel szerepel az adott közlekedési területen, ami a tervlap jelmagyarázata szerint összekötő út, de a vonatkozó rendelet szöveges részében közlekedési terület kizárólag KÖu jelzéssel szerepel, részletezés a ma hatályos anyagban nem található. A KÖu övezeten belül az előírások alapján kerékpárút létesíthető. Bár a rendelet szöveges részében szerepel KÖb jellel kerékpárút, de a szabályozási tervlapokon ilyen önálló jelölés nem szerepel.

Tervezett módosítás

A hatályos településszerkezeti terv módosítása nem szükséges, mivel a kerékpárút fel van tüntetve a terven.

A szabályozási terven Bélmegyertől a Gyepes csatornáig tartó szakaszon – bár jelölve van a tervezett kerékpárút is – de a közlekedési terület meglevő szabályozási szélességén belül a kerékpárút nem fér el, így a szabályozási szélességet növelni kell. A gyepes csatornán egy önálló híd létesül a kerékpárút számára a közúti híd mellett. A gyepes csatornától a belterület irányába a meglevő közlekedési területen belül elfér a tervezett kerékpárút. A tervlapon a közlekedési területen a Köu-2 övezeti jelet szerepeltetjük, mert a jelmagyarázat szerint ez a megfelelő övezet.

(A tervezett szabályozási vonal azért ugrál össze-vissza, mert ezt a kisajátítási tervezetet kaptuk, amihez igazodóan a mezőgazdasági és az erdőterületek más célú hasznosítása engedélyt kapott. Így – amennyiben ezen változtatnánk és egy ésszerű szabályozási vonalat alakítanánk ki – az eljárásokat újra kellene kezdeni.)

A hatályos rendeleti szövegben a KÖu jelölést javítjuk Köu-ra és a szabályozási tervi mellékleteket cseréljük a módosított tervlapra.

(KÖb jelölést mint önálló kerékpárutat nem alkalmazzuk, mert a jelenlegi szabályozási terven sem szerepel ilyen és a tervezett szabályozási szélesség növelése sem jelenti azt, hogy egy teljesen önálló kerékpárút létesülne.)

Közlekedés

A tervezett kerékpárút az Alföldi kerékpárút része. A jogerős építési engedéllyel rendelkező szakasz a külterületi szakaszon művelés alatt álló ingatlanokat érint. Tervezett burkolatszélessége a vonatkozó Útügyi Műszaki Előírások szerinti 2.55, ennek szűkítése nem javasolt. A Magyar Közút Nrtt által üzemeltetett 4234 jelű út Szeghalom – Vésztő – Gyula összekötő út 24+420 - 26+600 km szelvényei között található a szelvényezés szerinti jobb oldalon. A szabályozási szélesség növelést minimum a töltés talpárok külső pereméig szükséges elvégezni.

Az állami út, valamint a tervezett kerékpárút közötti területen javasolt az utárok újra profilozása.

Az útszakasz átlagos napi forgalma a 2021 évre vonatkozó Országos Közúti Adatbank nyilvántartási adatai szerint ÁNF= 3162 Egységjármű/nap, mely az önálló nyomvonalvezetést szükségessé tette.

Biológiai aktivitásérték alakulása

A biológiai aktivitásérték változását nem kell számolni, mert nem jön létre új beépítésre szánt terület.

Örökségvédelem

A tervezési területen belül védett épített érték nincs. Előzetes régészeti dokumentáció is készült a beruházáshoz. Tarhoson egy régészeti lelőhely van a tervezési területen belül, erről az örökségvédelmi hatástanulmányt – mivel a hatályos 10 évnél régebbi – külön munkarész tartalmazza.

Képviselő-testületi határozat

1. melléklet

Tarhos Község Polgármestere
5641 Tarhos, Petőfi utca 29.
Tel.: 06-66/429-171
E-mail: polgarmester@tarhos.hu, weboldal: www.tarhos.hu

K i v o n a t

Tarhos Község Önkormányzata Képviselő-testületének 2022. október 27-i nyilvános ülésének jegyzőkönyvéből

Tarhos Község Önkormányzatának képviselő-testülete 5 igen szavazattal, tartózkodás és ellenszavazat nélkül az alábbi határozatot hozza:

74/2022. (X.27.) határozat:

Tarhos Község Önkormányzatának Képviselő-testülete úgy dönt, hogy a Magyar Közút Nonprofit Zrt. megkeresésének helyt adva az Alföld kerékpárút megépítése érdekében elindítja a hatályos településrendezési terv módosítását.

A 345/2012. (XII.6.) Korm. rendelet alapján a projekt nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházásnak minősül, így a módosítás egyeztetése az ún. egyszerűsített eljárás szabályai szerint történik.

Felelős: Kürti Sándor polgármester

Határidő: folyamatos

kmft.

Kürti Sándor
polgármester

Dr. Baji Mihály
jegyző

Szilágyi Anikó
jegyzőkönyv hitelesítő

A kivonat hiteles.
Tarhos, 2022. október 27.

A kivonat hitelül: Mucsiné Sallai Annamária
jegyzőkönyvvezető

Az Ország szerkezeti terve

2. melléklet

Országos területfelhasználási kategóriák

- Erdőgazdálkodási térség
- Mezőgazdasági térség
- Vízgazdálkodási térség
- Települési térség

Közlekedési hálózatok és egyedi építmények

- Gyorsforgalmi út (meglévő)
- Gyorsforgalmi út (tervezett)
- Főút (meglévő)
- Főút (tervezett)
- Nagysebességű vasútvonal (tervezett)
- Egyéb országos törzshálózati vasúti pálya (meglévő)
- Egyéb országos törzshálózati vasúti pálya (tervezett)
- Nemzetközi kereskedelmi repülőtér (meglévő)
- Közös felhasználású katonai és polgári repülőtérre fejleszthető repülőtér (meglévő)
- Országos kerékpárútvonal
- Országos kikötő (meglévő)
- Határkikötő (meglévő)

Energetikai hálózatok és egyedi építmények

- Atomerőmű (meglévő)
- Atomerőmű (tervezett)
- Egyéb 50 MW vagy annál nagyobb névleges teljesítőképességű erőmű (meglévő)
- Egyéb 50 MW vagy annál nagyobb névleges teljesítőképességű erőmű (tervezett)
- 750 kV-os átviteli hálózati távvezeték (meglévő)
- 750 kV-os átviteli hálózati távvezeték (tervezett)
- 400 kV-os átviteli hálózati távvezeték (meglévő)
- 400 kV-os átviteli hálózati távvezeték (tervezett)
- 220 kV-os átviteli hálózati távvezeték (meglévő)
- 220 kV-os átviteli hálózati távvezeték (tervezett)
- Földgázszállító vezeték (meglévő)
- Földgázszállító vezeték (tervezett)
- Kőolajszállító vezeték (meglévő)
- Termékvezeték (meglévő)

Vízi létesítmények

- VTT-tározó (meglévő)
- VTT-tározó (tervezett)
- Országos vízkár-elhárítási célú tározó (meglévő)
- Országos vízkár-elhárítási célú tározó (tervezett)
- Kiemelt jelentőségű vízi építmény (meglévő)
- Országos jelentőségű csatorna (meglévő)
- Országos jelentőségű csatorna (tervezett)
- Elsőrendű árvízvédelmi fővédvonal (meglévő)
- Elsőrendű árvízvédelmi fővédvonal (tervezett)

Hulladékgazdálkodási létesítmények

- Veszélyeshulladék-lerakó (meglévő)
- Veszélyeshulladék-égetőmű (meglévő)
- Radioaktív hulladék-tároló (meglévő)

Alaptérképi elemek

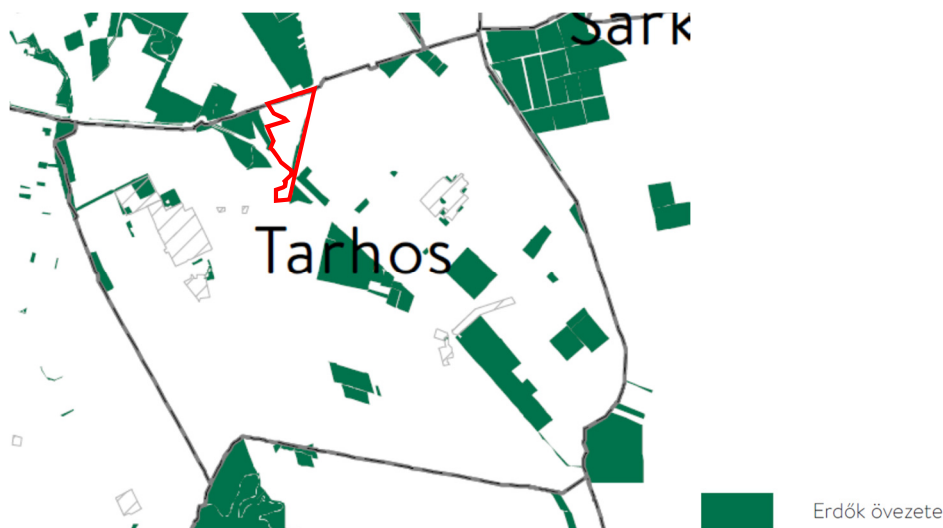
- Országhatár
- Megyehatár
- Település közigazgatási határa

Az ország szerkezeti tervében a tervezett kerékpárút szerepel mint országos kerékpárútvonal, így a tervezett módosítás összhangban van az OTt szerkezeti tervével.

Erdők övezete

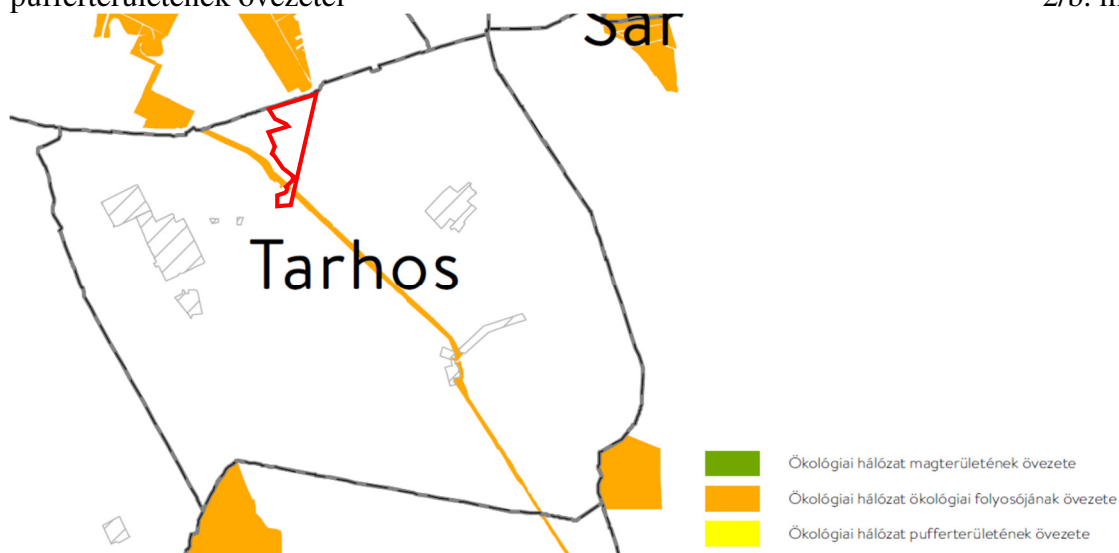
2/a. melléklet

A tervezési területen belül levő erdő övezet területe erdőterületként szerepel a hatályos és – kissé csökkent mérete ugyan – és a módosított településrendezési tervben is.

Ökológiai hálózat magterületének, ökológiai folyosójának, pufferterületének övezetei

2/b. melléklet

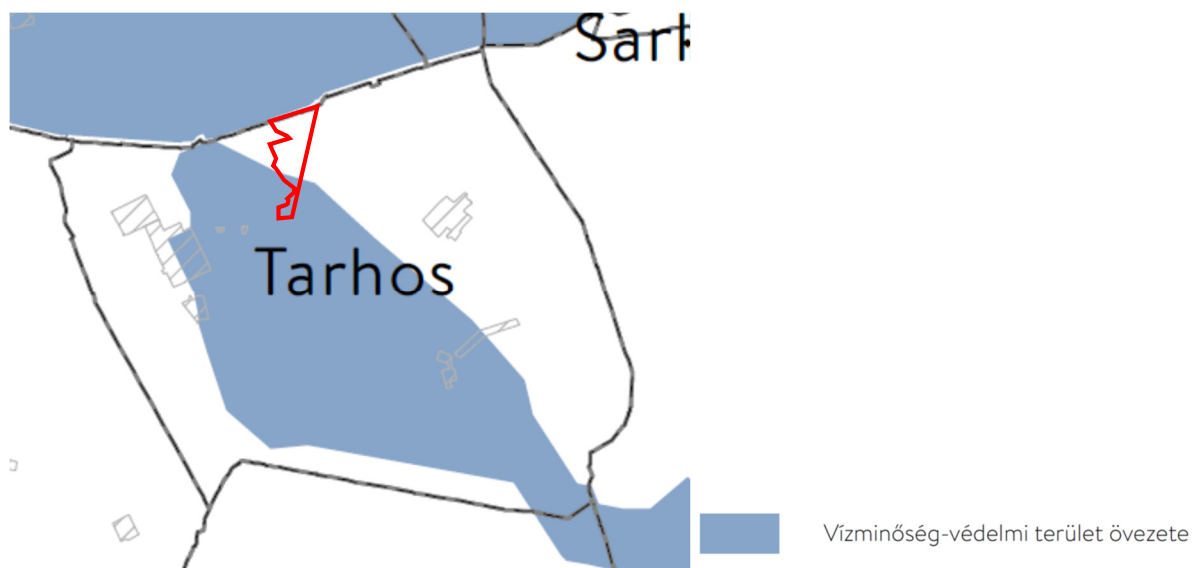

A Gyepes-csatorna és a parti sávja tartozik bele az ökológiai folyosóba. Az övezet csak az építkezés során érintett, mert a Gyepes-csatorna fölött a közúti híddal párhuzamosan új híd épül a kerékpárút számára. Az építés során a természetvédelmi előírásokat be kell tartani.

Vízminőség-védelmi terület övezete

2/c. melléklet

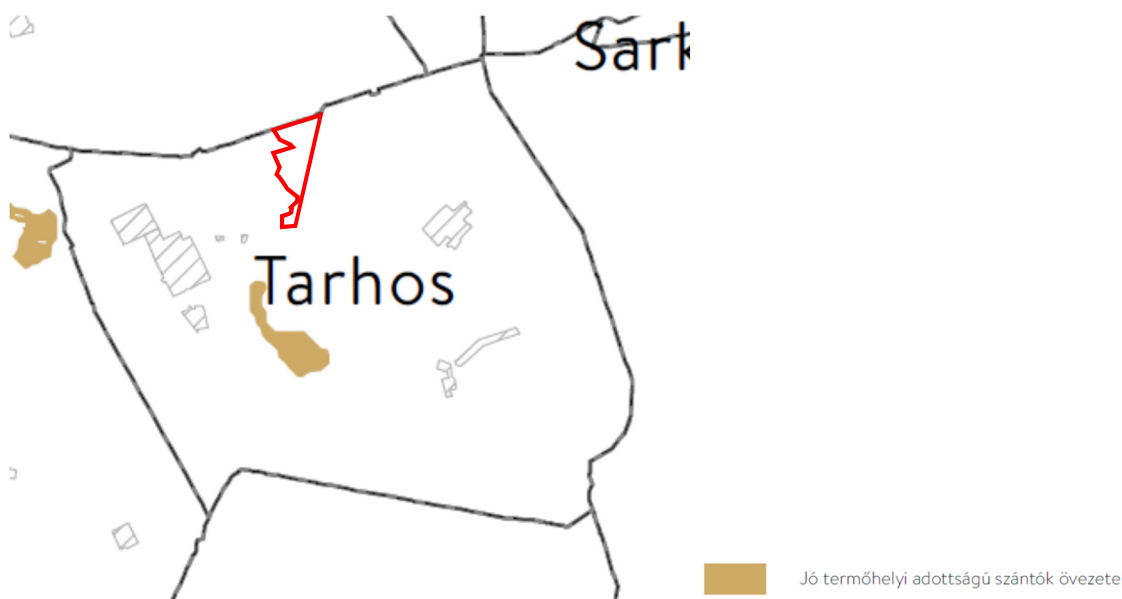

A tervezési terület Gyepes-csatornától délre eső része érintett az övezettel. Itt is elsősorban az építkezés során keletkezhetne szennyezés, amit el kell kerülni.

A tervezési területet nem érintő övezetek:

Jó termőhelyi adottságú szántó

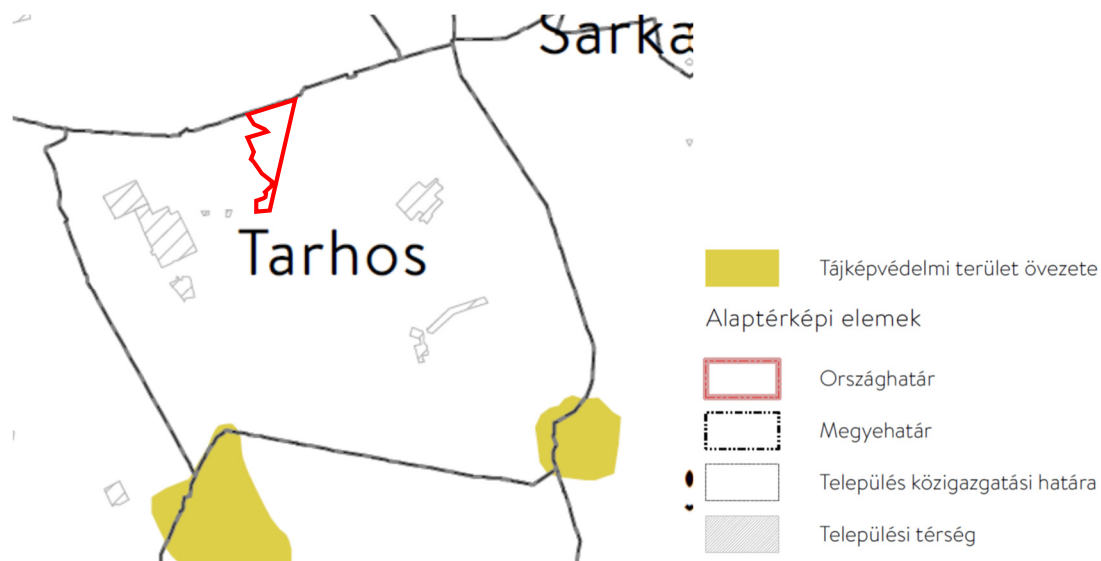
2/c. melléklet

Tájképvédelmi terület övezete

2/d. melléklet

További országos övezet nem érinti a település közigazgatási területét.

Békés megye szerkezeti terve

3. melléklet

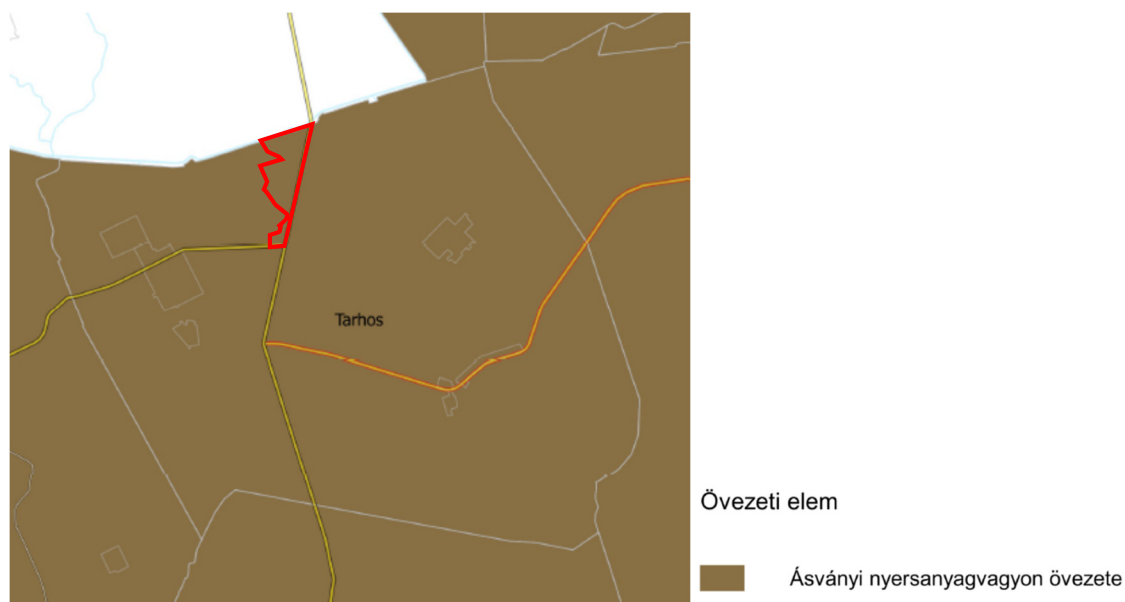

Jelmagyarázat Erdőgazdálkodási térség Mezőgazdasági térség Sajátos területfelhasználású térség Települési térség Vízgazdálkodási térség Regionális térszervező központ Térségi térszervező központ Közeledési hálózat elemek Meglévő gyorsforgalmi út Tervezett gyorsforgalmi út Meglévő főút Tervezett főút Meglévő térségi szerepű összekötő út Tervezett térségi szerepű összekötő út Meglévő mellékút Tervezett mellékút	Meglévő egyéb országos törzshálózati vasúti pálya Meglévő országos vasúti mellékvonal Tervezett országos vasúti mellékvonal Meglévő országos kerékpárútvonal Tervezett országos kerékpárútvonal Meglévő térségi kerékpárútvonal Tervezett térségi kerékpárútvonal Meglévő határátkelő főúthálózaton Tervezett határátkelő főúthálózaton Tervezett határátkelő mellékúton Meglévő vasúti határátkelő törzshálózaton Tervezett vasúti határátkelő mellékvonalon Közműhálózat elemek Meglévő 400 kV-os átviteli hálózati távvezeték Tervezett 400 kV-os átviteli hálózati távvezeték Meglévő térségi ellátást biztosító 132 kV-os elosztó hálózat Tervezett térségi ellátást biztosító 132 kV-os elosztó hálózat Meglévő átviteli befolyásoló 132-kV-os elosztó hálózat Meglévő földgázszállító vezeték	Meglévő földgázelosztó vezeték Egyéb szerkezeti elemek Tervezett térségi logisztikai központ Meglévő térségi repülőtér Meglévő térségi kikötő Tervezett térségi kikötő Meglévő térségi hulladéklerakó Meglévő kiemelt jelentőségű vízi építmény Meglévő komátkelőhely Meglévő országos jelentőségű csatorna Meglévő elsőrendű árvédelmi fővédvonal Meglévő 1 millió m³-t meghaladó és 10 millió m³-nál kisebb térfogatú vízkár-elhárítási célú tározó Meglévő országos vízkárelhárítási célú tározó Közigazgatási határok Országhatár Megyehatár Település közigazgatási határa

Az megye szerkezeti tervében a tervezett kerékpárút szerepel mint tervezett országos kerékpárútvonal, így a tervezett módosítás összhangban van a megye szerkezeti tervével. A változással érintett területsávok – azonosan a hatályos településrendezési tervvel – erdőgazdálkodási vagy mezőgazdasági térségbe tartoznak.

Ásványi nyersanyagvagyon övezete

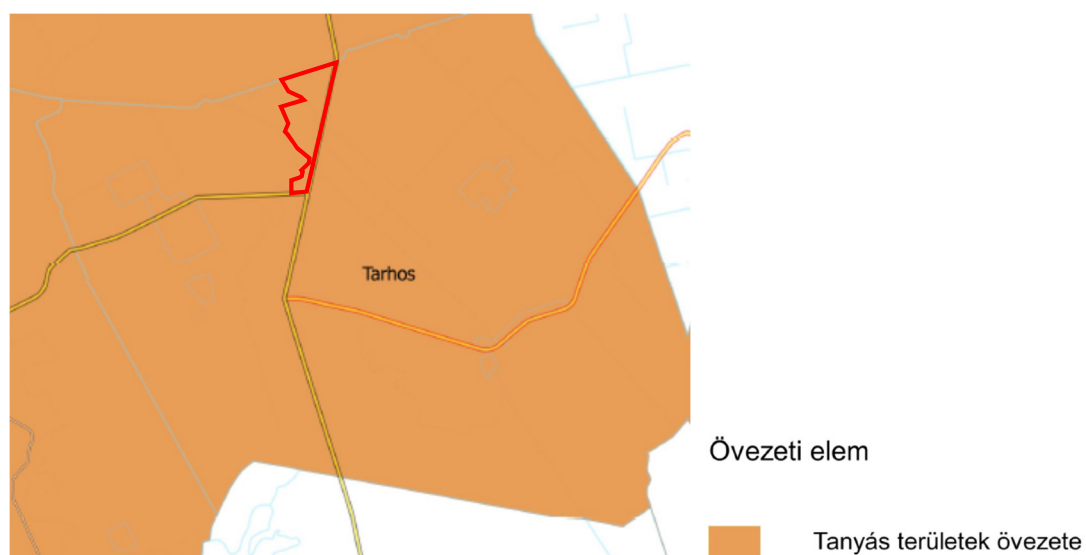
3/a. melléklet

A település közigazgatási területén van szénhidrogén bányatelek és működő homokbánya, de a tervezési területet ezek közvetlenül nem érintik.

Tanyás területek övezete

3/b. melléklet

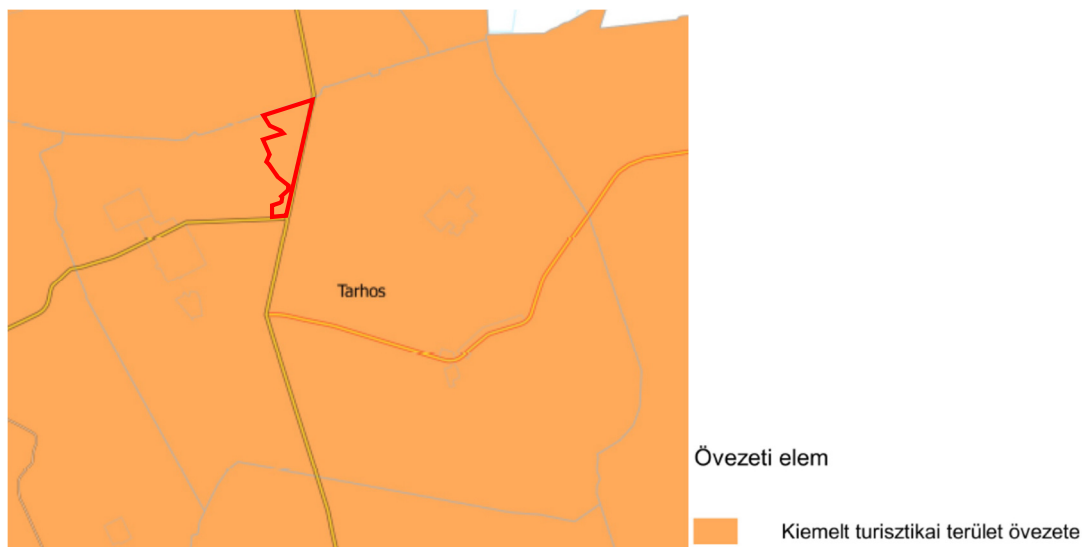

A közigazgatási területen jellemző a tanyák jelenléte. Ugyanakkor a tervezési területen nincs tanya.

Kiemelt turisztikai terület övezete

3/c. melléklet

A turisztikai fejlesztésekhez illeszkedik a kerékpárútvonalak kiépítése.

Rendszeresen belvízjárta terület övezete

3/d. melléklet

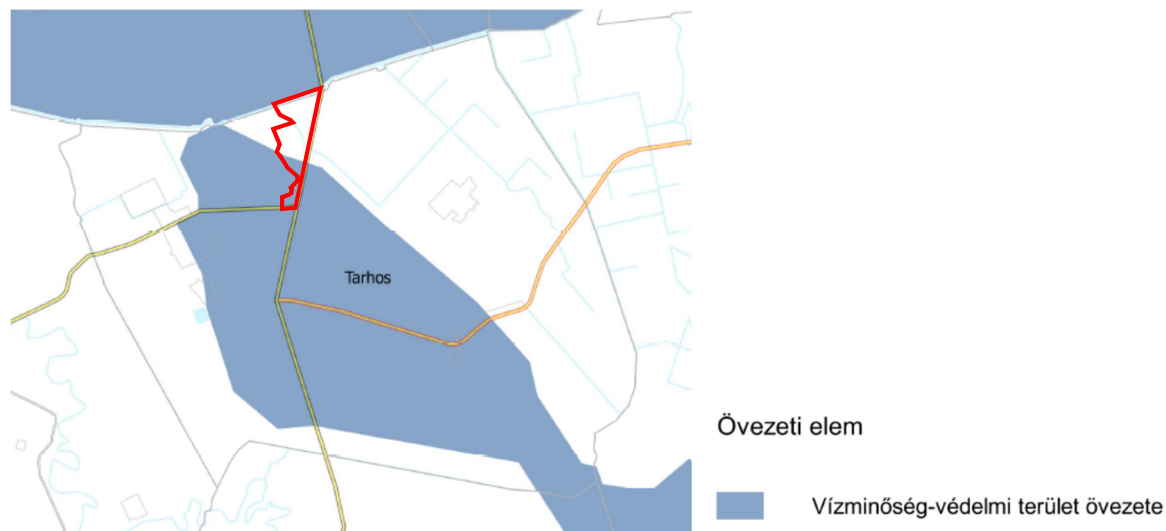

A tervezési terület érintett az övezettel. Ugyanakkor a kerékpárút tervezett kialakítása kiemeli magát a létesítményt a környező terepből, így az adott veszélyeztetettség minimálisra csökken.

Vízminőség-védelmi terület övezete

3/e. melléklet

Lásd a 2/c. mellékletnél leírtakat.

Ökológiai hálózat folyosójának övezete

3/f. melléklet

Lásd a 2/b. mellékletnél leírtakat

Erdők övezete

3/g. melléklet

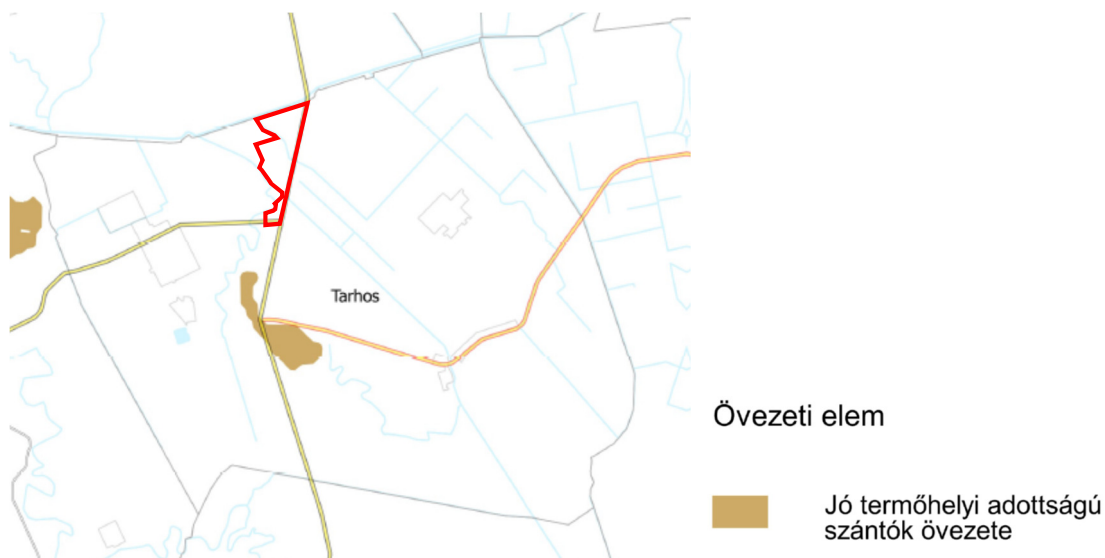

Lásd a 2/a. mellékletnél leírtakat.

A tervezési területet nem érintő övezetek:

Jó termőhelyi adottságú szántó terület övezete

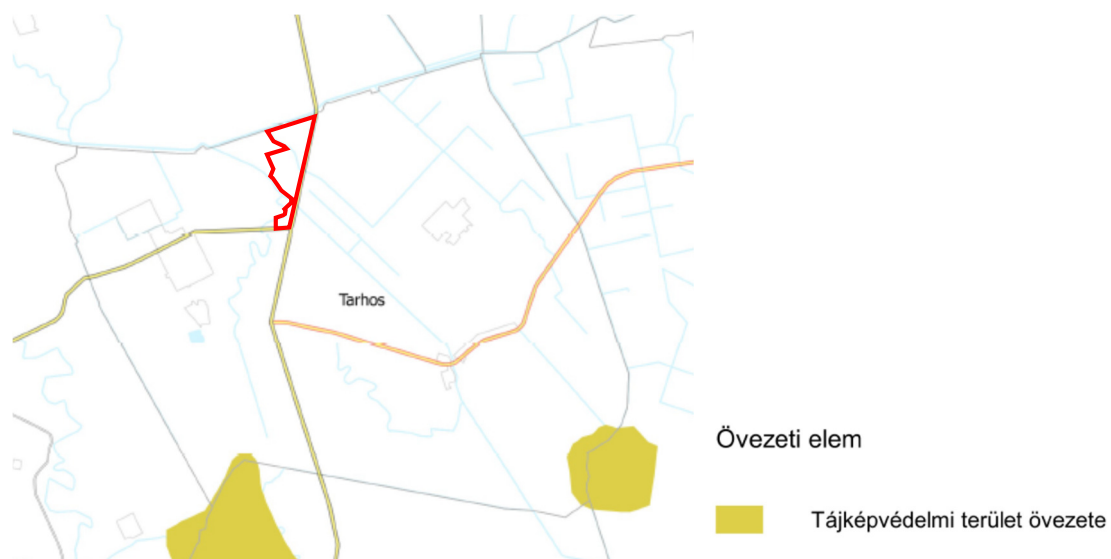
3/h. melléklet

Tájképvédelmi terület övezet

3/i. melléklet

A további övezetek nem érintik a település közigazgatási területét.

A BmTrT övezeteinek való megfelelés

4. melléklet

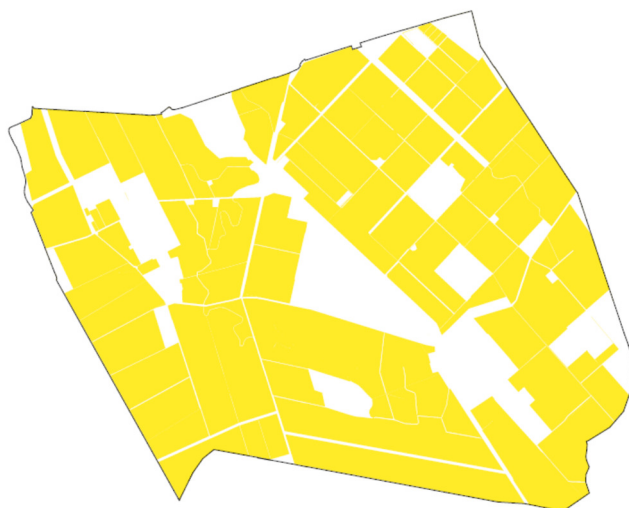
A BMTrT mezőgazdasági térség övezete:

Az övezet területe: 4980,91ha

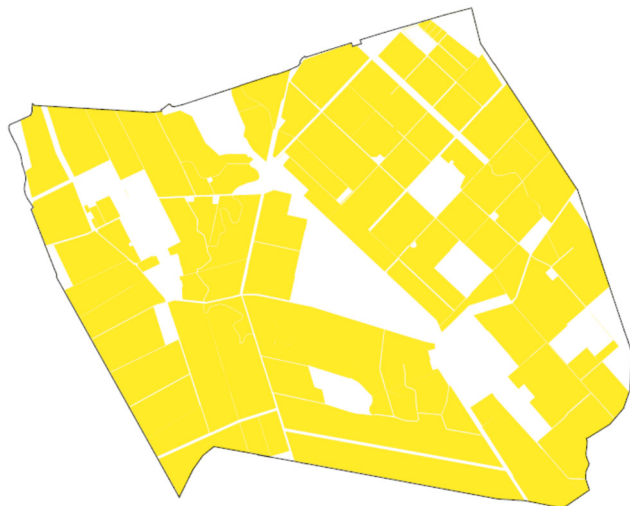
A hatályos településrendezési terv megfeleltetése a mezőgazdasági térség övezetének:

A BMTrT mg-i térségén belül, a település hatályos rendezési tervében az ebbe az övezetbe sorolható területfelhasználások területe 4318,49ha, a BMTrT Mg-i övezetének 86,70%-a.

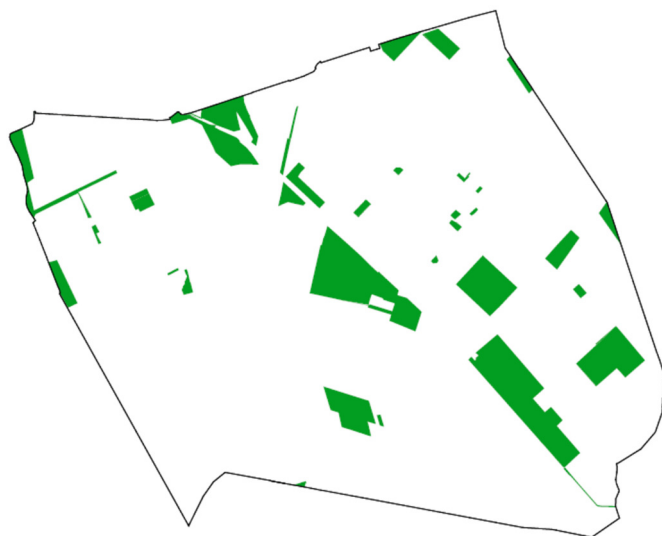
A módosított településrendezési terv megfeleltetése a mezőgazdasági térség övezetének:
A módosítás során a mezőgazdasági területfelhasználás mérete 724m²-es csökken, ami az összes terület 0,0016%-a, azaz a megfelelés továbbra is biztosított.

A BMTrT erdőgazdálkodási térség övezete:

Az övezet területe: 550,12ha

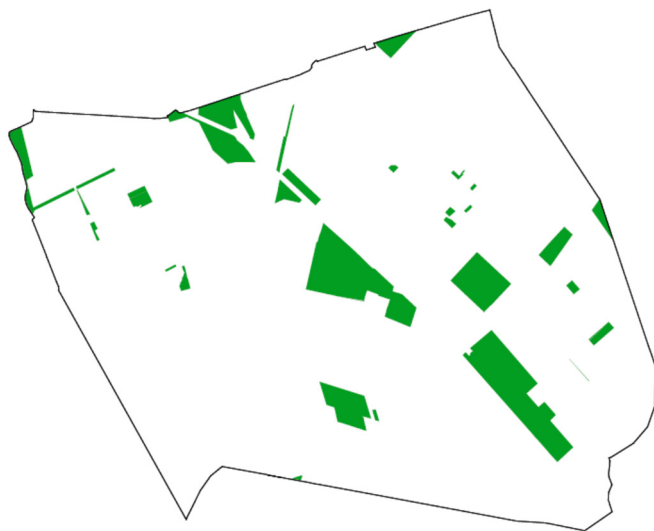
A hatályos településrendezési terv megfeleltetése az erdőgazdálkodási térség övezetének:

A BMTrT erdőgazdálkodási térségén belül, a település hatályos rendezési tervében az ebbe az övezetbe sorolható területfelhasználások területe 458,87ha, a BMTrT erdőgazdálkodási térség övezetének 83,41%-a.

A módosított településrendezési terv megfeleltetése az erdőgazdálkodási térség övezetének:
A BMTrT erdőgazdálkodási térségén belül, a település rendezési tervében az ebbe az övezetbe sorolható területfelhasználások területe 458,67ha, a BMTrT erdőgazdálkodási térség övezetének 83,38%-a. Az erdőgazdálkodási területfelhasználás területe 1125m²-el csökken, ami az összes terület 0,04%-a, így a megfelelés továbbra is biztosított.

Tarhos Község Önkormányzata Képviselő-testületének /..... (.... ..) önkormányzati rendelete

a település Helyi Építési Szabályzatáról szóló 18/2007. (XI. 9.) önkormányzati rendelet módosításáról

Tarhos Község Önkormányzatának Képviselő-testülete az Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdésében és az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 62. § (6) bekezdés 6. pontjában kapott felhatalmazás alapján, a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdés 1. pontjában biztosított feladatkörében eljárva, a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet 37. § (2) bekezdés b) pontja szerint a 9. mellékletben biztosított véleményezési jogkörében eljáró Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály Erdészeti Osztályával, a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóságával, a Békés Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatósággal, a Honvédelmi Minisztérium Hatósági Főosztályával, Állami Légügyi Főosztályával, a Technológiai és Ipari Minisztérium Vasúti Hatósági Főosztályával, Hajózási Hatósági Főosztályával, Légügyi Felügyeleti hatósági Főosztályával, a Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatóságával, a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Hivatalával, a Körös-vidéki Vízügyi Igazgatósággal, az Országos Vízügyi Főigazgatósággal, a Békés Megyei Rendőr-főkapitánysággal, Budapest Főváros Kormányhivatal Országos Közúti és Hajózási Hatósági Főosztály Gyorsforgalmi Ütügyi Osztályával, a Békés Megyei Kormányhivatal állami főépítészével, Földhivatali Főosztályával, Népegészségügyi Főosztályával, Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztályával, Közlekedési, Műszaki Engedélyezési és Fogyasztóvédelmi Főosztály Ütügyi Osztályával, az Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztályával és a partnerségi egyeztetés szabályai szerinti partnerekkel a következőket rendeli el:

1. §

A település Helyi Építési Szabályzatáról szóló 18/2007. (XI. 9) önkormányzati rendelet 38. § e) pontja helyébe a helyébe a következő rendelkezés lép:

„e) Közlekedési terület:

Közúti

(Köu)

Kerékpárút

(KÖb)”

2. §

A település Helyi Építési Szabályzatáról szóló 18/2007. (XI. 9) önkormányzati rendelet 6. számú melléklete helyébe az 1. melléklet lép.

3. §

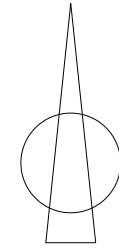
Ez a rendelet a kihirdetését követő napon lép hatályba.

„6. melléklet

(A melléklet szövegét a Szabályozási terv (SZT-1, SZT-2, SZT-3) pdf elnevezésű fájl tartalmazza.)”

TARHOS

TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV

JELMAGYARÁZAT

----- Tervezési terület határa

VONALAS SZABÁLYOZÁSI ELEMEEK

----- Közigazgatási terület határa

----- Belterületi határ

----- Szabályozási vonal

----- Területfelhasználási egység határa

----- Építési övezet/övezet határa

----- Védőtávolság

TERÜLETI SZABÁLYOZÁSI ELEMEEK

----- Közlekedési célú közterület- országos út területe

----- Közlekedési célú közterület - helyi út területe

----- Zöldterület, közpark

----- Vízgazdálkodási terület, vízfelület

EGYÉB SZABÁLYOZÁSI ELEMEEK

----- Tervezett kerékpárút

----- Meglévő fasor

----- Kötelező fásítás

----- Telken belüli többszintes növényzet telepítésénél kötelezettsége

----- Nyilvántartott régészeti lelőhely határa

----- Natura 2000 terület határa

----- Tájképvédelmi terület

----- Fakadóvíz veszélye terület határa

Beépítésre nem szánt területek

Má Általános mezőgazdasági terület - szántó

Ev Erdőterület - védelmi

Eg Erdőterület - gazdasági

Vv Vízgazdálkodási terület - vízfelszín és parti sávja

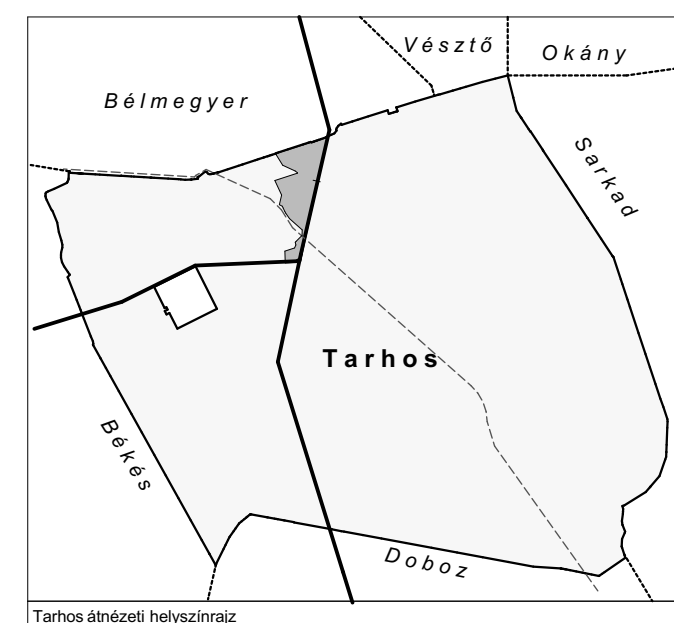
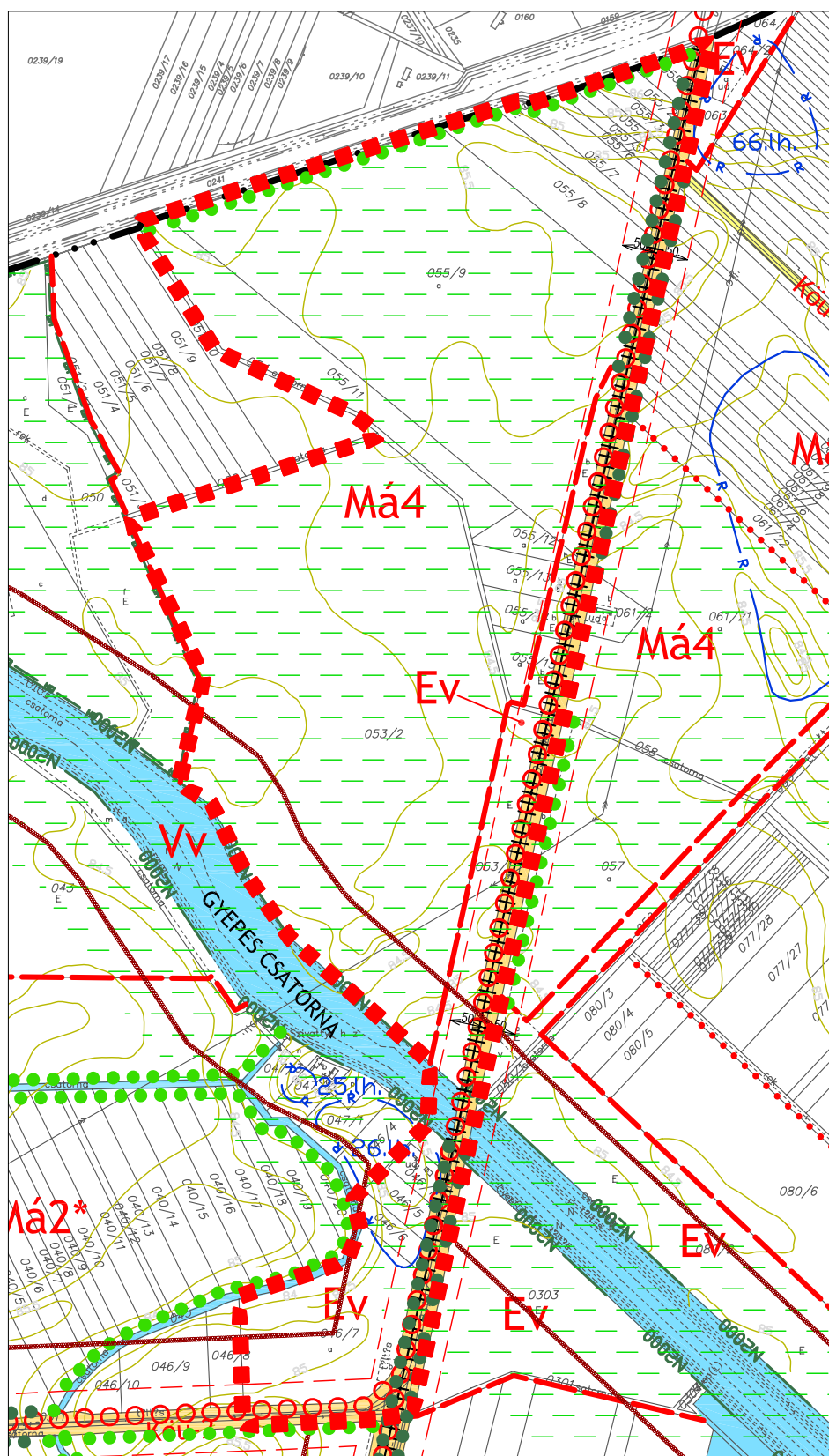
Vb Vízgazdálkodási terület - vízbázis, vízkivételi hely

Köu-2 Országos mellékút

Köu-4 Országos mellékút belterületi szakasza

Köu-8 Mezőgazdasági kiszolgáló út

Köu-h Helyi jelentőségű mellékút

 Tér és Terület Kft.

Munka megnevezése:
TARHOS
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV MÓDOSÍTÁS

Rajz megnevezése:
Szabályozási terv - hatályos

Vezető tervező:
Torma Gyöngyi
TT-1/04-0135/2006
vezető tervező

CAD feldolgozás:
Benkő Lajos
településmérnök

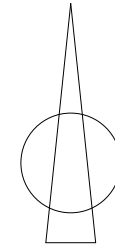
Rajz méretarány:
M=1:10000

Dátum:
2022. 12. 14.

Rajzszám:
SZT-2

TARHOS

TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV

JELMAGYARÁZAT

----- Tervezési terület határa

VONALAS SZABÁLYOZÁSI ELEMEEK

----- Közigazgatási terület határa
----- Belterületi határ
----- Szabályozási vonal
----- Területfelhasználási egység határa
----- Építési övezet/övezet határa
----- Védőtávolság

TERÜLETI SZABÁLYOZÁSI ELEMEEK

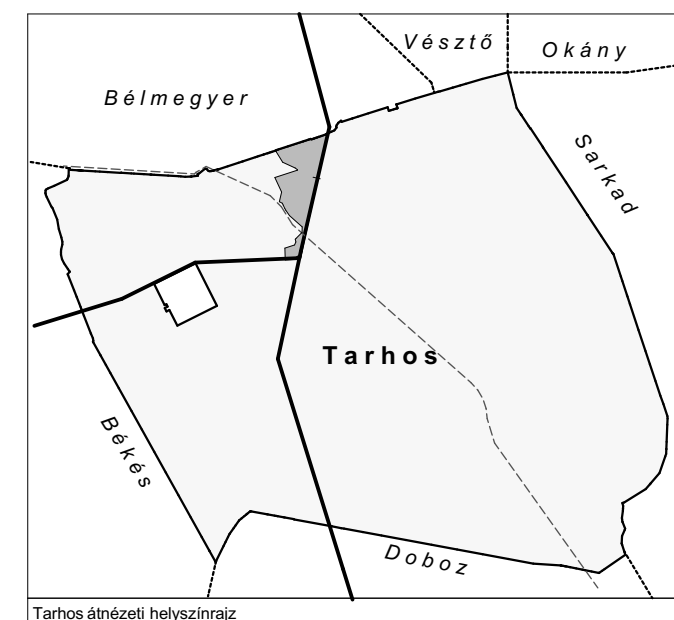
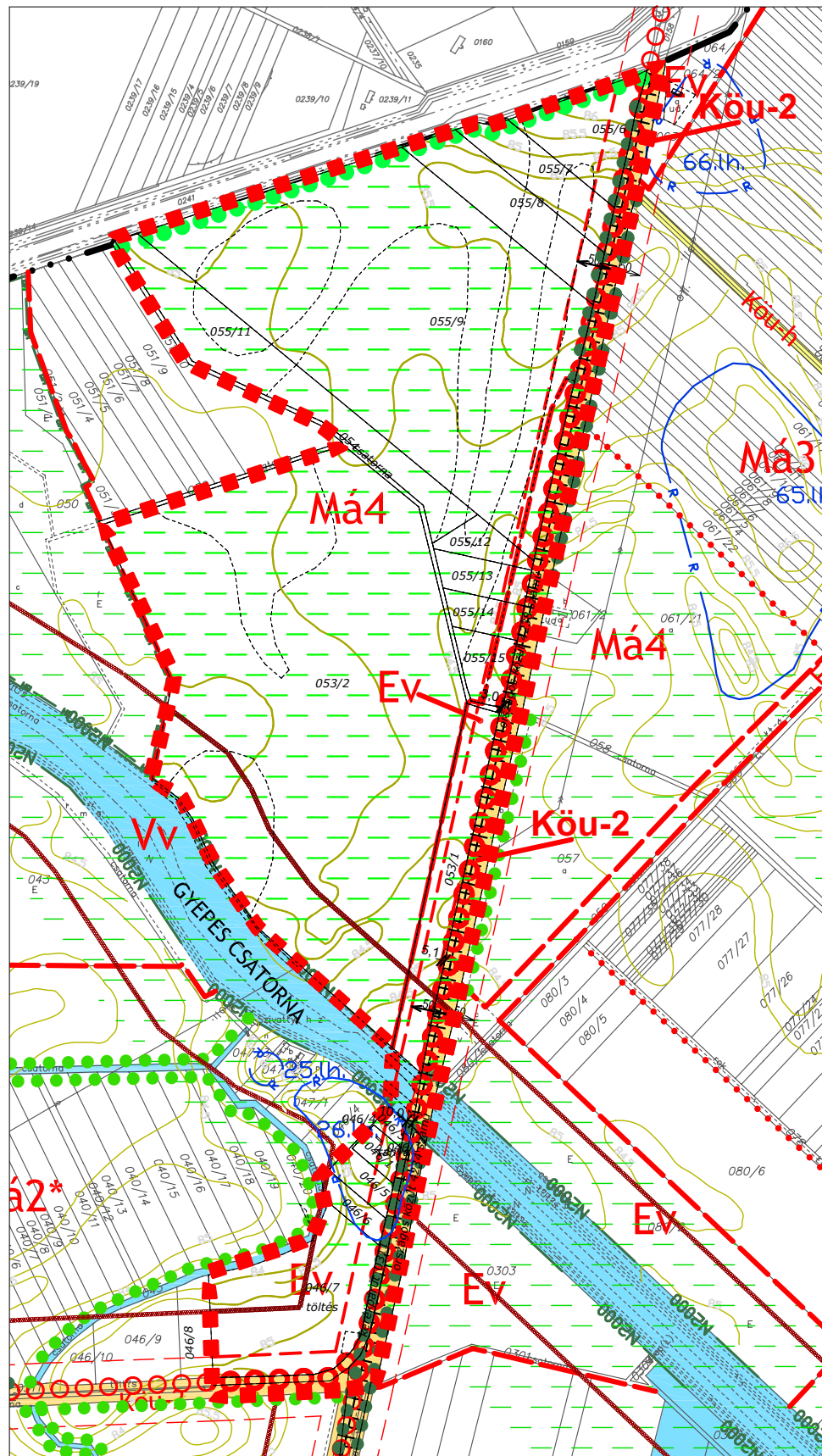
----- Közlekedési célú közterület- országos út területe
----- Közlekedési célú közterület - helyi út területe
----- Zöldterület, közpark
----- Vízgazdálkodási terület, vízfelület

EGYÉB SZABÁLYOZÁSI ELEMEEK

----- Tervezett kerékpárút
----- Meglévő fasor
----- Kötelező fásítás
----- Telken belüli többszintes növényzet telepítésének kötelezettsége
----- Nyilvántartott régészeti lelőhely határa
----- Natura 2000 terület határa
----- Tájképvédelmi terület
----- Fakadóvíz veszélye terület határa

Beépítésre nem szánt területek

Má Általános mezőgazdasági terület - szántó
Ev Erdőterület - védelmi
Eg Erdőterület - gazdasági
Vv Vízgazdálkodási terület - vízfelszín és parti sávja
Vb Vízgazdálkodási terület - vízbázis, vízkivételi hely
Köu-2 Országos mellékút
Köu-4 Országos mellékút belterületi szakasza
Köu-8 Mezőgazdasági kiszolgáló út
Köu-h Helyi jelentőségű mellékút

Tér és Terület Kft.

Munka megnevezése:

TARHOS
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV MÓDOSÍTÁS

Rajz megnevezése:

Szabályozási terv - módosított

Vezető tervező:

Torma Gyöngyi
TT-1/04-0135/2006
vezető tervező

CAD feldolgozás:
Benkő Lajos
településmérnök

Rajz méretarány:

M=1:10000

Dátum:

2022. 12. 14.

Rajzszám:

SZT-2m

Régészeti örökségvédelmi hatástanulmány

**Az Alföld-kerékpárút Tarhos község
közigazgatási területét érintő TESZK
módosításhoz**

Készítette:

**Liska András
régész, örökségvédelmi szakértő**

2022

Bevezetés

A hatástanulmány elkészítésének célja – a „kulturális örökség védelméről” szóló 2001. évi LXIV. törvény (Kötv) és az örökségvédelmi hatástanulmányról szóló a 68/2018. (IV.9.) Korm. rendelet (R) előírásainak megfelelően – Tarhos község külön térképen jelölt területrészen az örökségi elemek teljes körű számbavétele, lokalizálása, illetve az esetlegesen szükséges örökségvédelmi hatáscsökkentő ajánlások megfogalmazása volt. A hatástanulmány kifejezetten csak külön térképen jelölt területrészeire vonatkozó információkat tartalmazza.

Az alábbi régészeti örökségvédelmi hatástanulmány, illetve az alábbiakban felsorolt adatok és megállapítások nem pótolhatják, helyettesíthetik az egy-egy földterületre, lelőhelyre vonatkozóan, telekértékesítéshez vagy bármilyen földmunkával járó változtatáshoz kapcsolódóan a területileg illetékes járási kormányhivatalok örökségvédelmi hatósága által az aktuális örökségvédelmi szakkérdés vizsgálatát, illetve szakhatósági véleményének, engedélyének kikérését. Bármilyen földterülettel kapcsolatos jogi ügylet előkészítésének részeként, illetve bármilyen földmunka tervezésekor elkerülhetetlen az adott örökségvédelmi hatóság hivatalos megkeresése, és hivatalos véleményének, szakhatósági állásfoglalásának beszerzése.

Jelen munkát a „szerzői jogról” szóló 1999. évi LXXVI. tv. alapján szerzői jogi védelem illeti meg. A közölt adatok szerződéstől eltérő célra való felhasználása, régészeti lelőhelyre vonatkozó adatok nyilvánosságra hozása, vagy továbbadása csak a szerző engedélyével történhet.

Jogsabályi környezet:

(A vonatkozó hatályos jogszabályok és tartalmuk, azaz a régészettel érintett területeken követendő eljárások, jogok és kötelezettségek) A régészeti lelőhelyekre, a régészeti kutatásra és a régészeti leletekre vonatkozó főbb jogszabályok:

2001. évi LXIV. törvény a „kulturális örökség védelméről”

1. Örökségvédelmi vizsgálat

A vizsgált terület bemutatása

Tarhos Békés megye középpontjától északkeletre, geomorfológiailag a Körösök völgyében, annak egykori mocsaras árterületén helyezkedik el. Északról Békés és Bélmegyer, nyugatról Békés, délről Doboz, keletről Sarkad közigazgatási területe határolja. A község 1954-ban vált ki Békés területéből. Fekvése régészeti szempontból meghatározza a közigazgatási területére eső régészeti lelőhelyek mennyiségét és jellegét is. A Békés megye területén eddig végzett régészeti terepbejárások tapasztalatai ugyanis az utóbbi években egyértelműen bebizonyították, hogy a megye területe a régészeti lelőhelyek előfordulását tekintve két nagy tájegységre bontható. Az egyik a Maros hordalékkúpja, ahol nagy, belső, víz nélküli felszín a jellemző, változatos és szabálytalan geomorfológiai viszonyokkal találkozhatunk, a másik a Körösök völgye. A Körös-völgy valójában egy sekély medence, mely alig néhány méterrel mélyebb fekvésű környezeténél. Tengerszint feletti magassága 83–102 méter között ingadozik. Felszínét holocén kori folyóvízi üledékek borítják, a folyóhátakon és hordalékkúpokon iszapot és homokot tartalmazó löszszerű képződmények találhatók, közöttük pedig újholocén eredetű áttelepített iszapos lösz, iszapos agyag, réti agyag a jellemző. A tartósan vízjárta területeken tőzeg és kotú képződött.

Tarhos határában 1982 és 1989 között került sor szisztematikus felszíni lelőhely felderítésekre, ún. régészeti terepbejárásokra, az országos régészeti topográfiai program keretében. A tarhosi határon belül összesen 72 lelőhely feltérképezésére került sor. A település mai határában ismert és közhiteles nyilvántartásban szereplő régészeti lelőhelyek mennyisége a szomszédos települések területéről átnyúló lelőhelyekkel együtt eléri a 80-at.

A jelen hatástanulmányban vizsgált, külön térképen jelölt területrész Tarhos község É-i határában, a település belterületéről Vésztő felé vezető műút É-i szakaszának övezeteit érinti. Az alapvetően a műút Ny-i oldalán lehatárolt tervezési területszakasz

morfológiailag nem különbözik a teljes településhatárt illetően, általánosan megfogalmazott jellemzők tekintetében. A településhatár É-i részének, a Gyepes-főcsatorna és a Hosszú-foki főcsatorna közötti, ún. Bajkán-zug területének képét a jelentősen feltöltődött, kiszáradt, régi folyómedrek határozzák meg.

Településkép

A felszín képét a tarhosi határban a ma is létező holtágak, elhagyott meanderek és folyómedrek, és ártéri területek jellemzik. A tartósan vagy időszakosan vízjárta medreket 1-3 méter magasságban kiemelkedő hátak kísérik, amelyek időszakos vagy állandó, a megtelepedésre különösen alkalmas szárazulatok voltak. A régészeti lelőhelyeket ezeken a kiemelkedő térszíni formákon találjuk. Az egykor mocsaras, vízjárta területeken agyagos, réti talajokat, a magasabb, csak időszakosan víz borította részeken szikeseket, míg a legkiemelkedőbb térszíneken mezőségi talajtípusokat találunk. Ez utóbbiak szinte minden esetben régészeti lelőhelyek is, míg az előbbieket csak korszerű agrotechnikai eljárások segítségével foghatók mezőgazdasági művelés alá. Ennek megfelelően a folyószabályozás előtt lényegesen kisebb területen, gyakorlatilag csak a tartósan szárazon maradt folyóháton folyt szántóföldi növénytermesztés. Egyébüktől kaszálóként, legelőként hasznosították az ártereket, illetve halászártakkal, pákászattal a mocsarakat.

Településszerkezet és területhasználat, településkarakter

A régészeti lelőhelyek természetszerűen igazodtak a táj felszíni viszonyaihoz, az egykori megtelepedésre alkalmas helyek tehát szorosan követik a felszín adta lehetőségeket, és ezek határozzák meg a lelőhelyek fekvését és kiterjedését is. A régészeti lelőhelyek természetszerűen igazodtak a táj felszíni viszonyaihoz, az egykori megtelepedésre alkalmas helyek tehát szorosan követik a felszín adta lehetőségeket, és ezek határozzák meg a lelőhelyek fekvését és kiterjedését is.

Védettségek

Régészetileg kiemelten védett terület nincs a település határában. A tervezési területre eső régészeti lelőhely, mint nyilvántartott lelőhely ex-lege általános régészeti védelem alatt áll. A Kötv. 11. § alapján, a régészeti lelőhelyek általános védelem alatt

állnak. A régészeti örökség elemeit lehetőleg eredeti lelőhelyükön, eredeti állapotukban, eredeti összefüggéseikben kell megőrizni, a védelemre irányuló intézkedéseknek elsősorban megelőző, szükség esetén mentő jellegűeknek kell lenni (Kötv. 10. §). A Kötv. 19. § (2) alapján, a régészeti örökség elemei eredeti helyzetükből csak régészeti feltárás keretében mozdíthatók el. A Kötv. 22. § (1) alapján, a régészeti lelőhelynek a beruházással kapcsolatos földmunkával érintett részén az örökségvédelmi hatóság által előírt módszerekkel megelőző régészeti feltárást kell végezni. Az örökségvédelmi intézkedésekre vonatkozó javaslatok kidolgozása során a Kötv. 22. §-ban és a Korm. R. 4-9. §-ban foglalt szempontokat kell figyelembe venni.

Örökségi értékek elemzése

Az adatgyűjtés eredményei alapján az alábbi régészeti lelőhelyet azonosítottuk Telekgerendás határában, a jelenleg vizsgált, külön térképen jelölt, terület részén ¹:

Lelőhely azonosító:	6539	
Település:	Tarhos	
Lelőhely neve (esetleges variációk):	Tarhos 26. lelőhely, Gyepesi átkelő	
Térkép vetülete:	EOV	
Térképlap száma:	49-331	
EOV koordináták:	x (É-D): 166169 y (K-Ny): 817266	
Érintett helyrajzi számok	047/1, 046/5, 046/1, 046/6, 046/4, 0310/3, 0311, 048	
Azonosított régészeti korszakok és jellegük:	Település	ottományi kultúra
	Település	gyulavarsándi kultúra
	Település	szarmata kor
	Település	avar kor
Irodalom, kutatottság:	MRT 10. 654; RKM 2006, 293-294, ERD 2021.	

¹ A közhiteles nyilvántartásban szereplő lelőhelypolygonok nagy része az 1980-as években elvégzett terepbejárások adatait tartalmazó 1:25.000 és 1:10000 léptékű sztereografikus térképről származik. A papírtérképek későbbi átrajzolása, majd digitalizálása során a különböző vetületi rendszerek közötti konvertálás egyes lelőhely kiterjedések torzulásával illetve esetleg részleges adatvesztéssel járt. Jelen összesítő adattári gyűjtés nem pótolhatja a korábbi adatok felülvizsgálatát és a lelőhelyek kiterjedésének modern, digitális módszerekkel történő helyszíni hitelesítését.

2. A rendezés során tervezett változások hatáselemzése

A tervezett változtatások hatása a történeti településhálózatra, a régészeti örökség elemeire, a régészeti emlékek, feltárhatóságának, megmaradásának, bemutathatóságának, vagy pusztulásának esélye

A már ismert lelőhelyek területén csak olyan, esetleg földmunkával is járó változtatásokra kerülhet sor, amely az adott régészeti lelőhelyet nem veszélyezteti, illetve amely során biztosított a régészeti örökség bármely részének előzetes vagy folyamatos megmentése (régészeti megfigyelés, megelőző feltárás), továbbiakban a régészeti lelőhely továbbra is hozzáférhető marad.

A még nem ismert, de a táj geomorfológiájából következtetve feltételezhető, további régészeti lelőhelyek vonatkozásában ugyanakkor azt kell szem előtt tartani, hogy a váratlanul előkerülő leleteket a szabályozóknak megfelelően a területileg illetékes megyei hatókörű városi múzeumnak bejelentés, a terület érintetlenségét a régész szakember helyszíni szemléjéig biztosítsák, s a mentőfeltárás elvégzését lehetővé tegyék. Egyértelmű, hogy a lelőhelyek nagyobb része a külterületen kerülhet elő, de a belterületen is várható egy-egy lelet vagy régészeti lelőhely felbukkanása.

A külterületeken leginkább mezőgazdasági munkálatok folynak, amelyekkel kapcsolatban arra kell felhívni a mezőgazdasági munkát végzők figyelmét, hogy az átlagosnál mélyebb szántás, különösen pedig az altalajlazítás és az alagcsövezés a lelőhelyek rongálását eredményezik, ezért ezek kerülendők. Az olyan területeken, ahol a jelenlegi felszíni viszonyokat megváltoztató tevékenységet terveznek (pl. erdősítés, bányanyitás, halastó vagy öntözőcsatorna létesítése, stb.) és az esetlegesen ott fekvő régészeti lelőhelyet elfedné, hozzáférhetetlenné tenné, esetleg elpusztítaná, csak olyan előkészítő munka után legyen elképzelhető, amely biztosítja az ott lévő régészeti örökség elemeinek megelőző feltárását. A belterületen ugyanakkor az építési, közműfektetési tevékenység jelent veszélyt a régészeti lelőhelyekre, leletekre.

3. **Összefoglalás** - értékvédelmi terv (az örökségi értékek megőrzését biztosító szempontok és követelmények, valamint feladatok)

Tarhos község külterületén, a külön térképen jelölt tervezési területéhez kapcsolódóan jelenleg összesen 1 régészeti lelőhelyet tartunk nyilván, amelynek a területét jelentős mértékben érinti a tervezési terület. Ez a lelőhely az emberiség és a magyarság történetének, települési viszonyainak, életmódjának fontos bizonyítékai. A Tarhos, Gyepesi-átkelő, 26. sz. lelőhely (azonosító száma: 6539) a mikrorégió egyik legkiemelkedőbb jelentőségű, bronzkori településének emlékeit őrzi. A lelőhely területén már az 1980-as években elvégzett terepbejárások során az ottományi és a gyulavarsándi kultúrába sorolható kerámiatöredékek kerültek napvilágra. Később, 2006-ban és 2007-ben, egy nemzetközi régészeti kutatási program keretében vizsgálták a lelőhelyet. Az akkoriban elvégzett ásatásokon egy többretegű település épületeinek maradványait is sikerült feltárni. Már a topográfiai vizsgálatok során felmerült, hogy az egyik szomszédos lelőhelyen ismert bronzkori erődítéshez tartozó, korabeli településként azonosíthatók a lelőhelyen talált emlékek. A lelőhelyet érintő, a későbbi fejlesztésekhez kapcsolódó tervezési feladatoknál a fentiek figyelembe vétele nagyon fontos. A régészeti lelőhelyeket érintő területeken tervezett változtatások felmerülésekor a vonatkozó örökségvédelmi jogszabályok szerinti eszközök igénybevételel szükséges az örökségi értékek megóvása érdekében eljárni.

Tarhos község határában 2021-ben régészeti terepbejárást végzett a Várkapitányság Zrt. a jelen örökségvédelmi hatástanulmány elkészítését is indukáló Alföld-kerékpárút építés teljes tervezési területén. A kutatás eredményeként néhány, már korábban ismert régészeti lelőhely kiterjedését sikerült ugyan pontosítani, de a szóban forgó szakaszon a terület nem volt terepbejárásra alkalmas, ami nem tette lehetővé a részletes felszíni vizsgálatok maradéktalan lefolytatását, a lelőhely területének pontosabb lehatárolását. A tervezési terület tágabb környezetét érintő, terepbejárással kutatott lelőhelyek tapasztalatai alapján a lelőhelyek jelenleg ismert kiterjedése a további, különböző módszerekkel történő kutatása (roncsolásmentes felmérések és próbafeltárások) során módosulhat, ezért a jelenleg ismert téradatokat, illetve konkrétan a lelőhelyhatárokat a megfelelő körültekintéssel szükséges értékelni. Megállapítható, hogy a tervezett rendezési terv módosítások a beépíthetőségi lehetőségek arányaitól függetlenül a fent részletezett régészeti

lelőhely megóvását, fenntarthatóságának lehetőségeit alapvetően nem befolyásolják. Arra azonban mindenképp fel kell hívni a figyelmet, hogy a rendezési terv módosítását kezdeményező, tervezett építési beruházások földmunkái során a vonatkozó örökségvédelmi jogszabályok szerinti eszközök igénybevételével szükséges az örökségi értékek megóvása érdekében eljárni. Már a területkiválasztás, illetve a tervezés legkorábbi időszakában kell tájékozódni az érvényes örökségvédelmi szempontok felől. **A rendezési terv módosítását indukáló építési beruházások földmunkái várhatóan régészeti feladatellátást igénylő tevékenységgel, próba-, illetve megelőző feltárással járnak, amelyet a beruházás engedélyezési eljárása során a beruházás bekerülési nagyságrendjének megfelelő, jogszabályban meghatározott örökségvédelmi eljárásrendben határoz majd meg az örökségvédelmi hatóság.**

Továbbá általánosságban megfogalmazható, hogy bármilyen településszerkezeti, területhasználati változtatás, infrastrukturális vagy egyéb beruházás tervezése esetében kiemelt figyelmet kell fordítani a földben rejlő régészeti emlékanyagra. A kedvező településföldrajzi adottságok miatt régészeti leletek váratlan előkerülése a jelenleg vizsgált terület nagy részén nem zárható ki, ez esetben pedig mindenki részéről elvárható a törvények tiszteletben tartása és a nemzeti kulturális örökség iránti megfelelő megbecsülés.

A településrendezési terv feladata, hogy abban kifejezésre jusson a régészeti örökség feltárásának, dokumentálhatóságának mindenkori biztosítása, védelme. A település lakóinak a fent leírt, a régészeti emlékek megmentését szolgáló korlátozások nemcsak hátrányt jelentenek, hanem hasznot is, hiszen a saját lakóhelyük múltját csak a régészeti feltárások segítségével ismerhetik meg jobban. Egy-egy előkerülő, jelentősebb lelet, vagy objektum bemutatása általában helyben is megvalósítható. Ez pedig összhangban van azokkal a térségfejlesztési törekvésekkel, alapelvekkel, amelyek szerint a turizmus fejlesztése kitörési pontja lehet egy-egy településnek.

Felhasznált források:

Felhasznált adattári adatok:

- Lechner Tudásközpont közhiteles lelőhely-nyilvántartása
- Magyar Nemzeti Múzeum Központi Adattára
-

Felhasznált térképészeti adatok:

- EOVI 1:10 000 topográfiai térkép, 38-232, 38-241 sz. térképlapok
- sztereografikus 1:10 000 topográfiai térkép, 610-333, 610-3342 térképlapok.
- Első Katonai Felmérés. CD-ROM, Arcanum kiadó, 2004.
- Második Katonai felmérés. CD-ROM, Arcanum kiadó, 2005.

Felhasznált irodalom:

- MRT 10: Magyarország régészeti topográfiája 10. Békés megye régészeti topográfiája Békés és Békéscsaba környéke. Akadémiai Kiadó Budapest, 1998.
- Bóka Gergely - Paul R. Duffy: Tarhos, Gyepesi-átkelő (MRT 10. k. 11/26 lh.) in: Régészeti Kutatások Magyarországon 2006. 293-294.
- ERD 2021: ELŐZETES RÉGÉSZETI DOKUMENTÁCIÓ - ELŐKÉSZÍTŐ MUNKARÉSZ Adatgyűjtés és Terepbejárás alapján (ERD-I.) Tarhos-Vésztő közötti kerékpárút tervezés. Készítette: Várkapitányság Zrt. 2021.

Nyilatkozat

Alulírott Liska András, örökségvédelmi szakértő (Engedély szám.: OKM 3586-3/2009; nyilvántartási szám.: XРАН79 (OKM Sz-6/2009) ezúton nyilatkozom arról, hogy az örökségvédelmi hatástanulmányban szereplő adatok a valóságnak megfelelnek, a javasolt régészeti megoldás megfelel az örökségvédelmi jogszabályoknak és hatósági előírásoknak, továbbá, hogy a tanulmány elkészítésére jogosultsággal rendelkezem.

Szarvas, 2022. december 14.

Liska András
régész, örökségvédelmi szakértő
Szakértői nyilvt.: XРАН79 (OKM Sz-6/2009)

Tarhos község tervezési területén ismert lelőhelyek összefoglaló táblázata

MEGYE	HELYSÉG	Lh. szám	KÖH azonosító	NÉV	EOV tklap
Békés	Tarhos	26	6539	Gyepesi-átkelő	49-331